

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puolustusministeriö kannattaa esitystä ja katsoo sen laajentavan Suomen puolustuksellista liikkumatilaa, kuten esityksessä todetaan. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että sopimuksen irtisanominen mahdollistaa jalkaväkimiinojen palauttamisen täysimääräisesti puolustusjärjestelmän käyttöön, sillä mahdollisuus hankkia ja käyttää jalkaväkimiinoja osana muuta puolustusjärjestelmää lisää sotilaallista suorituskykyä.

Lisäksi Puolustusministeriö haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin yksityiskohtaisiin havaintoihin esityksessä:

Suomen turvallisuusympäristöä koskevassa osuudessa sivulla 10 todetaan, että Natossa korostuu paine lisätä vastuunkantoa turvallisuudesta ja että puolustusmenoja koskeva tavoitetaso on noussut. Puolustusministeriö huomauttaa, että tavoitetasoa ei ole vielä nostettu vaan sitä on tarkoitus nostaa Haagin huippukokouksessa.

Asian valmistelua koskevassa osuudessa sivulla 11 todetaan, että Puolustusvoimissa käynnistettiin puolustusministerin toimeksiannosta kesällä 2024 selvitys Suomen puolustuksen suorituskykyjen kehittämisestä suhteessa toimintaympäristön muutokseen. Puolustusministeriö esittää täsmennettäväksi, että tämän selvityksen tuloksena Puolustusvoimat totesi jalkaväkimiinat tarpeelliseksi suorituskyvyn lisäämisen keinoksi.

Jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaamiseen liittyen esitysluonnoksessa sivulla 13 tuodaan esiin, että suorituskyvyn korvaamista koskevat hankkeet olivat onnistuneita ja niillä saatiin hankittua suunniteltu materiaali. Puolustusministeriö esittää kappaletta täydennettäväksi seuraavalla lisäyksellä: ”Hankkeiden onnistumisesta huolimatta, erityisominaisuuksiensa takia lähtökohtaisestikin oli selvää, että kaikkea jalkaväkimiinan suorituskykyä ei voida täysimääräisesti korvata. Tällaisia erityisominaisuuksia ovat toiminta ilman erillisen laukaisemisen edellyttämistä, miinakauhun aiheuttaminen, kyky estää pitkäaikaisesti tietyn alueen käyttö sekä vihollisen liikkeen ja toiminnan kokonaisvaltainen hidastaminen.” Korvaavan materiaalin osalta tulee

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan huomioida myös hankitun materiaalin elinjakson päätyminen.

Esityksen sivulla 13 todetaan, että ”normaalioloissa kaikki miinat on varastoitu.” Puolustusministeriö esittää, että lausetta täsmennetään lisäyksellä ”koulutus- ja harjoitustoimintaa lukuun ottamatta”.

Esityksen sivulla 15 on käytetty termiä ”sotatilanne”, minkä Puolustusministeriö katsoo olevan tässä yhteydessä epätasällinen ja esittää ilmaisua poistettavaksi. (”Koulutus- ja harjoitustoiminnan lisäksi Suomessa Puolustusvoimat käyttäisi miinoja vain tehtyjen päätösten ja niistä saatujen toimivaltuuksien mukaisesti”.)

Taloudellisten vaikutusten osalta esityksen sivulla 14 todetaan, että mikäli sopimuksen irtisanomisen seurauksena jalkaväkimiinajärjestelmä palautetaan osaksi Puolustusvoimien keinovalikoimaa, järjestelmän palauttaminen saattaa edellyttää lisärahoitusta. Lisärahoitustarpeeseen otetaan tarkemmin kantaa osana talousarvioprosessia. Puolustusministeriön käsityksen mukaan palauttamisesta aiheutuisi taloudellisia vaikutuksia myös käyttöönoton sekä ylläpidon ja varastoinnin myötä. Tästä syystä Puolustusministeriö esittää edellä mainittuun kohtaan seuraavaa täsmennystä: ”Taloudelliset vaikutukset riippuvat täydennettävästä suorituskyvystä sekä hankittavien järjestelmien määrästä ja laadusta. Hankintojen ohella taloudellisia vaikutuksia aiheutunee järjestelmien käyttöönotosta kuten koulutuksesta ja mahdollisista henkilöstövaikutuksista sekä ylläpidosta ja varastoinnista. Puolustusvoimat tarkastelee lisärahoitustarvetta osana Puolustusvoimien kehittämisohjelmaa ja suorituskkyjen rakentamista sekä tarkastelee tarkemmin jalkaväkimiinojen hankinnan valmistelun yhteydessä.”

Esityksen kohdassa 4.2 (Ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset) sivulla 13 todetaan, että sopimuksen irtisanominen ei sinänsä ole Suomen johdonmukaisen asevalvontalinjan mukaista ja irtisanominen on negatiivinen signaali tilanteessa, jossa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää haastetaan ja valikoivaa suhtautumistapaa kansainvälisiin velvoitteisiin kritisoidaan. Puolustusministeriö esittää kappaletta täydennettäväksi esityksellä negatiivisten ulko- ja turvallisuuspoliittisten vaikutusten vähentämiseksi, esimerkiksi seuraavasti: ”Ulko- ja turvallisuuspoliittisten negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi Suomi osoittaa (korostetusti) aktiivisuutta ja sitoutumista sääntöpohjaiseen asevalvontaregiimiin ja kansainvälisiin humanitäärisiin lakeihin ja velvoitteisiin. Suomi viestii avoimesti poikkeusoloihin liittyvästä miinoittamisen koulutuksesta sekä puolustuksellisen miinoittamisen periaatteista. Avoimuudella vahvistetaan viestiä vastuullisesta miinoittamisesta, joukkojen miinoittamiskyvystä ja – valmiudesta sekä korotetaan pidäköttä.” Tässä yhteydessä puolustusministeriö haluaa tuoda esiin myös sen näkökulman, että Ottawan sopimuksesta irtautuminen antaa osoituksen maanpuolustustahdosta ja -kyvystä, joten sen voi katsoa olevan strategista viestintää ja siten parhaimmillaan sotilaallista konfliktia ehkäisevä toimi. Samalla puolustusministeriö haluaa korostaa, että sopimuksen merkitys on ollut ja on erilainen Suomessa, kuin maailman kriisialueilla.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota esityksen kohtiin 4.5 ja 4.6, joissa käsitellään miinojen vaikutusta siviileihin ja ympäristöön. Puolustusministeriö näkemyksen mukaan perusteissa olisi syytä tuoda esiin myös se, että mikäli miinoja joudutaan käyttämään, on niiden vaikutus marginaalinen verrattuna kaikkeen muuhun (räjähtämättömään) sotarommuun, jota myös vastustajan toimesta maastoon kertyy, mukaan lukien vastustajan suorittama miinoitus. Vaikka esityksessä korostetaan jalkaväkimiinojen käyttämiseen liittyviä kielteisiä vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta, vaikutukset eivät rajoitu vain jalkaväkimiinoihin. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan vastaavat kielteiset vaikutukset sekä raivaamis- ja tuhoamistoimet koskevat myös räjähtämättömiä ampumatarvikkeita, ammuksia ja ohjuksia tai niiden osia. Näin ollen

jalkaväkimiinojen palauttamatta jättäminen ei puolustusministeriön näkemyksen mukaan esimerkiksi poistaisi tarvetta raivaamistoimille muiden räjähtämättömien jäänteiden osalta eikä palauttaminen siten aiheuta merkittävää lisätaakkaa raivaamiselle.

Puolustusministeriö pitää jalkaväkimiinoja tehokkaana, kustannuksiltaan kohtuullisena ja puolustusjärjestelmään suhteellisen helposti liitettävänä asejärjestelmänä, joka täydentää Puolustusvoimien suorituskykyä. Puolustusministeriö korostaa jalkaväkimiinojen olevan todennäköisesti nopeasti tuotettava ja käyttöön saatava järjestelmä, jonka merkitys korostuu valmistellun puolustustaistelun yhtenä elementtinä linnoittamisen, suluttamisen sekä muiden asejärjestelmien käytön rinnalla. Jalkaväkimiinat ovat kriittinen osa valmisteltavan puolustuksen kokonaisuutta. Tästä syystä puolustusministeriö pitää etenkin nykyisessä turvallisuustilanteessa tärkeänä, että Ottawan sopimuksesta irtautuminen etenee nopeasti, jotta jalkaväkimiinat kyetään saamaan operatiiviseen käyttöön lähivuosien aikana.

Pulkinen Esa
Puolustusministeriö

Saja Christian
Puolustusministeriö